

Tekei Erika

A Kriterion Könyvkiadó első balladagyűjteményei a szerkesztőségi levelezés tükrében

A romániai magyar néprajzi könyvkiadás második korszakának (1948–1989) utolsó két évtizede elsősorban a Kriterion Könyvkiadóhoz köthető, mely a romániai nemzeti kisebbségek kiadványainak megjelentetése céljából jött létre, állami nemzetiségi kiadóvállalként, az 1969-es kiadói decentralizálás eredményeként. A bukaresti székhelyű intézmény igazgatója a kiadó megalakulásától 1990 augusztusáig Domokos Géza, magyar osztályának főszerkesztője kezdetben Bodor Pál, majd 1971–1973 között Szász Béla, 1975–1985 között Botár Emma, 1985-től 1990 augusztusáig H. Szabó Gyula. A Kriterion Könyvkiadónak indulásától, 1970-től Kolozsváron is működött magyar szerkesztősége, 1992 áprilisáig Dávid Gyula vezetésével.

Dolgozatom válogatást nyújt az 1970-es évek elején kiadott balladagyűjtemények kapcsán a kolozsvári szerkesztőségnek a bukaresti szerkesztőséggel folytatott levelezéséből, a kiadó irattárának dokumentumaiból.¹ Lelőhelyük az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület – Szabédi László Emlékház Kézirattára, a Kriterion Könyvkiadó Kolozsvári Szerkesztőségének Irattára.

A Kriterion Könyvkiadó első évi, 1969-ben az 1970-es esztendőre összeállított tervének *Népköltészet – néprajz* fejezete 11 címet² tartalmazott. Dávid Gyula szerkesztői tervpéldányába ezeken kívül került még be Seres András *Hétfalusi csángó gyűjtése*, valamint Kallós Zoltán *Balladák könyve*.³ Az 1970-es évben végül öt népköltészet-tematikájú könyv jelent meg: Kallós Zoltán: *Balladák könyve*, Balla Tamás: *Fehér Virág és Fehér Virágszál*⁴ című magyardecsei és Horváth István: *Egy gyöngyszem, két gyöngyszem* című magyarórdi népmese-gyűjteménye, valamint Szabó T. Attila: *Haja, haja virágom...* című virágének-válogatásának utánnomása⁵

Tekei Erika (1970) – kultúrakutató, szerkesztő, PhD, Kreatív Könyvkiadó, Marosvásárhely, tekeierika@gmail.com

¹ A Kriterion Könyvkiadó kutatói ösztöndíjasaként 2019/2020-ban lehetőségem adódott a kiadó dokumentumainak tanulmányozására. Köszönettel tartozom az EMKE – Szabédi László Emlékház munkatársainak és Széman Péternek, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület országos elnökének a kutatómunkámhoz nyújtott segítségükért, továbbá az intézménynek is, hogy hozzájárult az ott őrzött levéltári anyag közléséhez.

² „*Kalotaszegi népdalok* Almási István gondozásában, Bálint András: *Barcasági csángó magyarok*, Faragó József: *Baka András tréfabeszédei*, Horger Antal: *Hétfalusi csángó népmesék*, Horváth István: *Magyarórdi toronyalja*, Kós Károly: *Néprajzi tanulmányok*, Kós Károly – Nagy Jenő – Szentimrei Judit: *Szilágyisági magyar népművészet*, Nagy Olga – Vőő Gabriella: *Görgényiüvegcsúri népmesék*, Banner Zoltán: *Újraéledő népművészet*, Jagamas János – Benkő András – Lakatos István: *Seprődi János hagyatéka*, Olosz Katalin: *Magyar népmesék*.” Dávid Gyula: *Új időszámítás kezdete a hazai magyar néprajzi könyvkiadásban. (A Kriterion Könyvkiadó első éve)*. = *A néprajztudomány története. Intézmények, kutatók, kutatások. KJNT Évkönyv 20*. Szerk. György V. Imola – Keszeg Vilmos – Tekei Erika. Kvár 2012. 123.

³ Uo.

⁴ A könyv születéséről és recepciótörténetéről lásd Tekei Erika: *Fehér Virág és Fehér Virágszál. Balla Tamás magyardecsei népmese-gyűjteményének recepciótörténete*. = *Néprajzkutatás Erdélyben: intézmények, kutatói életpályák, mentálítások. KJNT Évkönyv 25*. Szerk. Keszeg Vilmos – Szakál Anna – Virginás-Tar Emese. Kvár 2017. 307–340.

⁵ Első kiadása 1969-ben jelent meg, az Irodalmi Könyvkiadó gondozásában.

és a Faragó József által válogatott *Farkas-barkas*⁶ című magyar népmese-gyűjtemény hatodik kiadása.⁷

A kiadó első nagy sikerű balladagyűjteménye, a 2800 példányban közzétett *Balladák könyve*, Kallós Zoltán gyűjtése, több mint két évtized gyűjtőmunkájának eredménye. Második kiadása 6900 példányban jelent meg 1971-ben. A gyűjteményben közzétett moldvai csángó, gyimesi, kalotaszegi és mezőszegi balladaanyag a változatok sokaságában vonultatja fel a magyar népbaladák régi és újabb rétegeit. 50 helység 115 népi énekesétől magnószalagra vett vagy lejegyzett 259 élő népbaladát közölt a gyűjtő, melyek közül 162-t dallamával együtt jelentetett meg, valamint szójegyzéket és mutatókat is összeállított népköltészeti gyűjteményéhez. Dallamanyagának válogatásában és sajtó alá rendezésében Jagamas János népzene-kutató, zenetudós működött közre, népköltészeti részét Szabó T. Attila nyelvészprofesszor ellenőrizte és gondozta, aki gazdagon dokumentált bevezető tanulmányt írt hozzá, és összeállította a kötet jegyzetanyagát is. Kiadói szerkesztője Dávid Gyula, műszaki szerkesztője Bálint Lajos volt, a könyvterv Deák Ferenc grafikus-könyvtervező munkája. A könyv kolofonja szerint: „Megjelent a Magyar Népköltársaság és Románia Szocialista Köztársaság közös könyvkiadási megállapodása keretében.” A kötéstáblát, az első kiadás vászonkötését négy magyarkapusi⁸ hímzőasszony egyenként díszítette, kézzel varrott kalotaszegi motívumokkal.⁹ Az 1970-es első kiadás címnegyedívének negyedik oldala, az ún. „copyrightoldal” szerint: „A borítólapon kalotaszegi írásos mintáját Czirmai Árpádné Dávid Anikó, Farkas Ferencné Jankó Mária, Jankó Jánosné Udvar Anna, Török Vistai Jánosné Miklós Kata magyarkapusi asszonyok varrták.” Az 1971-es kiadásban a hímzőasszonyok nevét már nem sorolták fel, mindössze ez olvasható: „A borítólapon kalotaszegi írásos mintáját magyarkapusi asszonyok varrták.”

Dávid Gyula 1970. május 12-én kelt, a Kriterion Könyvkiadó bukaresti szerkesztőségének címzett levele¹⁰ pontos adatokat, részletes kimutatást tartalmaz arra vonatkozóan, hogyan készült, hogyan állt össze a balladagyűjtemény, ki milyen munkafázisokat végzett, mi volt a szerepe a kötet összeállításánál, és javaslatot tesz az ívenkénti honorálásra – megtudhatjuk, hogy a tiszteletdíjakra vonatkozó rendelet értelmében mekkora összegű honorárium járhatott a gyűjtőnek (a szöveg- és dallamanyag gyűjtéséért, a magyarító szójegyzék és mutató¹¹ összeállításáért), a *szöveganyagot ellenőrző szaklektornak*, aki lektori véleményezést is írt a kéziratról, a bevezető tanulmány szerzője és a jegyzetanyagot is összeállította, valamint a *dallamanyagot, kottákat ellenőrző szaklektornak*. (1. sz. levél)

1970. május 26-án kelt levélhez¹² mellékelten küldik a kolozsvári szerkesztőségből Bukarestbe a *Balladák könyve* még hiányzó anyagait: a kézirat harmadik példányát; kiegészítéseket, illetve helyettesítendő szövegeket a felküldött két példányhoz; az idegen nyelvű rezümék román szövegét

⁶ A népmese-gyűjtemény első kiadása 1953-ban jelent meg, az Ifjúsági Könyvkiadó gondozásában.

⁷ Dávid: *i. m.* 126.

⁸ Magyarkapus (román neve: Căpușu Mare) község Romániában, Kolozs megyében. Nagykapusnak, Alkapusnak is nevezik. A kalotaszegi település nem tévesztendő össze a Szeben megyei Nagykapus faluval (román neve: Copșa Mare).

⁹ „A könyv vászonkötést kapott, s megkerestünk néhány magyarnagykapusi asszonyt, akik vállalták, hogy a sepsiszentgyörgyi textilgyárban külön erre a célra szőtt és a kötészeti felhasználásra alkalmassá tett, méretre szabott vászonra a kiválasztott írásos mintát piros vagy kék cémával kivarriák.” Dávid: *i. m.* 127.

¹⁰ Kriterion Irattár, 34. d.[doboz] – 43-1970. sz. levél, Kolozsvár, 1970. május 12. – A levél teljes szövege lásd 1. sz. levél.

¹¹ Mutató a gyűjtőpontokról, az énekesekről és a tőlük lejegyzett darabokról, valamint zenei mutató.

¹² Kriterion Irattár, 34. d. 53-1970. sz. levél, Kolozsvár, 1970. május 26. – A levél teljes szövege lásd 2. sz. levél.

elfogadásra; a 162 darab kottát; 14 darab fényképet; valamint Szabó T. Attila külső szakreferátumának kifizetésére vonatkozó papírokat (2. sz. levél).

A levélben említett 14 fénykép végül nem került be a kötetbe,¹³ közülük nyolc egy lepoprellóra nyomtatott előzetes könyvismertetőn, reklámfüzetben látható (fényképek 1–4.).

Kacsó Judit szerkesztő 1970. július 24-én kelt, a bukaresti központból a kolozsvári szerkesztőségbe küldött levelének¹⁴ egyik bekezdése a *Balladák könyve* kötetstervére vonatkozik: „Tolmácsoljuk Domokos Géza kérését: a piros hímzést fekete cérnával /pamuttal?!/ varrva szeretné. Azt mondja, hogy a fekete szín jobban talál a balladák hangulatához, a piros hímzés mintája viszont szebb, mint a feketéé.”

Dávid Gyula 1970. szeptember 3-án kelt leveléhez¹⁵ mellékelve küldte a bukaresti szerkesztőségbe a kötet tartalmi kivonatát román, orosz, német és angol nyelven; az orosz, német és angol nyelvű fordítások kifizetéséhez szükséges papírokat; az előzetes ismertető füzet részére készült kiadói szöveget és egy kiemelt idézetet Szabó T. Attila bevezetőjéből; valamint újabb két fényképet az énekesekről jóváhagyás végett (3. sz. levél).

1970. szeptember 12-én kelt levelének¹⁶ témái a *Balladák könyve* címlapmintája, a magyarkapusi asszonyok hivatalos adatai, valamint a címlapborítóra kerülő minta kivarrásának feltételei (4. sz. levél).

1970. október 7-én kelt levelében¹⁷ kéri az énekesekről készült, Bukarestbe jóváhagyásra küldött fényképeket az ismertető füzet számára.

1970. október 14-én kelt levelének¹⁸ két mondatában a magyarkapusi varróasszonyok munkájáról számol be: „Tegnap kint jártunk Kapuson, ellenőrizni a varró asszonyok munkáját s átvettük az elkészült nyolcszáz darabot. Véleményünk szerint a munka szép s nem lesz vele semmi baj.”

Kallós Zoltán újabb nagy sikerű népköltészeti gyűjteménye *Új guzsalyam* mellett címmel 1973-ban jelent meg, 16 980 példányban.¹⁹ A szövegközpontú megközelítési mód helyett a folklórgyűjtő kutató itt az egyéniségkutatás módszerével egyetlen kiváló énekes teljes tudásanyagát tárta fel és tette közzé 1954–1967 közötti gyűjtések és lejegyzések alapján. Énekletem én özvegyasszon Miklós Gyurkáné Szályka Rózsa hetvenhat esztendő koromban Klézsén Moldvában – olvashatjuk a kötet főcíme alatt. 26 balladát, 36 keserves és bujdosó éneket, 59 szerelmi dalt, 31 tréfás dalt és 11 párosítót – összesen 163 dalt, 1010 versszakkal, 3786 verssorral tett közzé a nótafa teljes repertoárját bemutató gyűjteményben, a szöveget 63 – az előszóban felhasznált két másik dallammal együtt 65 – dallammal egészítve ki. A kötethez az Electrecord hanglemezvállalattal együttműködésben egy bakelitlemez is készült. A kislemezen, az első eredeti népi énekest bemutató népdallemezen Miklós Gyurkáné Szályka Rózsa előadásában

¹³ „... az eredeti elképzelés szerint az énekesekkel készült fényképek is megjelentek volna a kötetben, a jóváhagyásra is felküldött 14 fotót azonban hiába keresné az olvasó a megjelent kötetben. Emlékezetem szerint a könyvtervező Deák Ferenc döntött úgy, hogy nem illenek össze a varrott vászonkötéssel.” Dávid: *i. m.* 127.

¹⁴ Kriterion Irattár, 34. d. 2583/1970 sz. levél, Bukarest, 1970. július 24.

¹⁵ Kriterion Irattár, 34. d. 161-1970. sz. levél, Kolozsvár, 1970. szeptember 3. – A levél teljes szövege lásd 3. sz. levél.

¹⁶ Kriterion Irattár, 34. d. 175-1970. sz. levél, Kolozsvár, 1970. szeptember 12. – A levél teljes szövege lásd 4. sz. levél.

¹⁷ Kriterion Irattár, 34. d. 214-1970. sz. levél, Kolozsvár, 1970. október 7.

¹⁸ Kriterion Irattár, 34. d. 219-1970. sz. levél, Kolozsvár, 1970. október 14.

¹⁹ A kolofon szerint példányszám: 16 800 + 180 kötve.

hallgatható meg 12 ballada és népdal. Kallós Zoltán rövid előszót is írt a kötethez, jegyzetanyagot, magyarázó szójegyzéket állított össze hozzá, valamint elkészítette a lírai darabok kezdősorainak betűrendes mutatóját. A dallamanyagot ezúttal is Jagamas János népzenekutató ellenőrizte, a könyv kiadói szerkesztője Dávid Gyula, műszaki szerkesztője Bálint Lajos volt.

Egy a Kriterion Könyvkiadó Irattárában őrzött, 1972. május 13-án kelt levél²⁰ szerint mellékelten küldik a kolozsvári szerkesztőségből a bukaresti központba a Kallós Zoltán *Új guzsalyam mellett* című ballada- és népdalgyűjteményéhez készülő hanglemez anyagát: egy magnetofonszalagot a felvett 12 ballada és dal feljegyzésével; három példányban a felvett dalok és balladák szövegét; három példányban a lemezre kerülő szöveget. A szalagon lévő anyagot a lemez két oldalán a következőképpen kérik elosztani: I. Balladák /1–5/ II. Dalok /6–12/.

1972. július 18-án kelt levélhez²¹ mellékelten küldik a bukaresti szerkesztőségnek Kallós Zoltán nyomdakész kéziratát 3 példányban, a következő kísérőiratokkal együtt: összesítő vélemény (3 példányban), fülszöveg²² vagy népszerűsítő anyag (2 példányban), fişa cãrții²³ (1 példányban), fişa bibliografică²⁴ (3 példányban), elfogadási jegyzőkönyv (1 példányban), Jagamas János népzenekutató és Murádin László nyelvész szakvéleménye, kifizetési papírok a szakvéleményekhez és a gépelvekhez, kiegészítő kottaanyag, valamint az adatközlő fényképe (5. sz. levél).

Az 1973-as esztendő másik jelentős népballadakötete Albert Ernő és tanítványai gyűjteménye, a *Háromszéki népballadák*, amely Faragó József bevezetőjével és jegyzeteivel jelent meg, 25 180 példányban.²⁵ A változatokkal együtt 425 balladát tartalmaz,²⁶ és 55 dallamot is közöltek benne. A dallamokat magnetofonszalagról Szenik Ilona népzenekutató jegyezte le, és rendezte sajtó alá, valamint külön bevezetőt is írt róluk. A balladagyűjtemény kiadói szerkesztője Szilágyi N. Sándor volt.

Ehhez a kötethez kapcsolódóan most egyetlen levél szövegét teszem közzé, melynek témája a teljes sorozatra, a Kriterion Könyvkiadó gondozásában megjelent valamennyi balladagyűjteményre vonatkozik. Dávid Gyula egyik Kolozsvárról Bukarestbe küldött, Szilágyi N. Sándornak címzett levelében²⁷ a készülő kötet beosztására és a szövegközlésre vonatkozóan fogalmazott meg utasításokat, tanácsokat, miután a technikai szerkesztőséggel egyeztetett a könyvtervről, a nyomdatechnikai lehetőségekről (6. sz. levél).

Egy korábbi, 2019-ben megjelent tanulmányomban,²⁸ amely a romániai magyar balladagyűjtemények recepciótörténetét illetően a könyvkiadásra összpontosított, azokat a kutatástörténeti mechanizmusokat és eredményeket vettem számba, amelyek a könyvkiadáson szűrődnek át.

²⁰ Kriterion Irattár, 35. d. 120-1972. sz. levél, Kolozsvár, 1972. május 13.

²¹ 35. d. 159-1972. sz. levél, Kolozsvár, 1972. július 18. – A levél teljes szövege lásd 5. sz. levél.

²² A könyv védőborítóján fülszöveg nem olvasható, és a *Balladák könyvéhez* készült előzetes ismertetőt, népszerűsítő anyagot sem találtam az irattárban.

²³ fişa cãrții = könyvleíró lap

²⁴ fişa bibliografică = bibliográfiai nyilvántartó lap

²⁵ A kolofonban feltüntetett példányszám: 24 700 + 300 + 180.

²⁶ 70 klasszikus balladát, 20 történeti, bujdosó-, illetve rabéneket, 70 betyárballadát, 134 új balladát és 131 helyi balladát.

²⁷ 35. d. – A levél számozatlan és datálatlan, de a Kriterion Könyvkiadó Irattára dobozrendszerében 1973-ban keltezett leveleket tartalmazó dossziében található. – A levél teljes szövege lásd 6. sz. levél.

²⁸ Tekei Erika: *Balladagyűjtemények recepciótörténete a romániai magyar néprajzi könyvkiadás második korszakában (1948–1989)*. = *Kutatástörténeti, -szemléleti és -módszertani tanulmányok*. KJNT Évkönyv 27. Szerk. Keszeg Vilmos – Szakál Anna. Kvár 2019. 257–301.

A romániai magyar néprajzi könyvkiadás második korszakát (1948–1989) illetően a következő kérdésekre kerestem a választ: Az adott történelmi-politikai kontextusban, az államszocializmus idején hogyan viszonyultak a balladákhöz és a népköltészeti kiadványokhoz? Mit vártak el a professzionális olvasók, társadalmilag pozicionált egyének – néprajzkutatók, írók, költők, szerkesztők, egyetemi oktatók, az értelmiségi elit képviselői – egy balladákat tartalmazó kiadványtól, és az elvárások hogyan változtak az adott időszakban, a diskurzusok vizsgálatának tükrében? A különböző intézmények képviselőinek elvárásai milyen ideológiák keretében fogalmazódtak meg, milyen értékrendet közvetítettek? Hogyan változott ennek függvényében a reprezentációk termelése és forgalmazása? A népköltészeti kötetek mellett kutatásom alapvető forrásainak bizonyultak az időszak meghatározó folyóiratainak hasábjain – Utunk (1946–1989), Művelődési Útmutató (1948–1956), Művelődés (1957–1989), Falvak Dolgozó Népe (1952–1989), Igaz Szó (1953–1989), Korunk (1957–1989), Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények (1957–1989), A Hét (1970–1989) –, romániai magyar havi- és hetilapokban megjelent recenziók, kritikák, szakcikk, tanulmányok, egy adott történelmi korszak hatalmi-ideológiai befolyása alatt született írott dokumentumok. Ennek a kutatásnak a folytatása, kiegészítése a könyvkiadói irattárak, a szerkesztőségi levelezés tanulmányozása.

A Kriterion Könyvkiadó szerkesztőinek levelezéséből egyértelműen kiolvasható az a törekvés, hogy a népköltészeti kötetekben a szakszerű gyűjtések eredményeit tudományos igénnyel és apparátussal tegyék közzé, ugyanakkor a kiadásra kerülő könyvek ne csak az értelmiségi elithez szóljanak, hanem szépirodalmi és tudományos ismeretterjesztő olvasmányként a nagyközönség számára is érthetővé, mind tartalmilag, mind a kivitelezésben vonzóvá váljanak, valamint a lokális és regionális identitás megőrzőjeként, alakítójaként is hatékonyan működhessenek.

Levelek, dokumentumok

I. Válogatás a Kriterion Könyvkiadó kolozsvári szerkesztőségének a bukaresti szerkesztőséghez címzett leveleiből Kallós Zoltán *Balladák könyve* című népköltészeti gyűjteménye kapcsán

1. sz. levél – Kriterion Irattár, 34. d. 43-1970. – gépirat

KRITERION KÖNYVKIADÓ
SZERKESZTŐSÉGE
KOLOZSVÁR

Kolozsvár, 1970. május 12.

43-1970²⁹

KRITERION KÖNYVKIADÓ
Szerkesztőségének
Bukarest

²⁹ A levél száma kézirással.

Mellékelten küldjük Kallós Zoltán BALLADÁK KÖNYVE című kéziratának nyomdakész első példányát és egy kíséző másodpéldányt. Pótlólag kell mellékelnünk a bevezető tanulmány szövegét, a kotta- és fényképanyagot, valamint az idegennyelvű tartalmi összefoglalót.

A kötet honorálására a következő javaslatot tesszük:

KALLÓS ZOLTÁN munkája az anyag eredeti forrásokból származó gyűjtése. A szöveganyag 18,49 ív vers/13.055 verssor/ 20 oldal próza/ 1 ív / összesen 19,49 szerzői ív. A Táblázat³⁰ VIII. paragrafusának 1. pontja szerint /ívenként 400–800 között / javasolunk ívenkénti 700 lejes kategorizálást. A befektetett munka s a közölt anyag színvonala alapján ez az összeg is csak egy kis hányada a kötet reális értékének.

Ugyanő készítette a szójegyzéket /350 sor, azaz 0,5 szerzői ív / és a gyűjtések helyét s a gyűjtők[sic!] adatait közlő mutatót / 6 oldal 0,3 ív / Honorálása a XIII. paragrafus 4. illetve 5. pontja alapján / ívenkénti 300–1000 lej / javasoljuk a 700 lejes kategorizálást.

Ugyancsak Kallós eredeti gyűjtése a kötetben közölt 162 kotta, 420 kottasor klisségben 9000 cm². Nem tudom, ezt milyen paragrafus alapján lehet fizetni. Az anyag értékére való tekintettel itt is magas kategóriát javasolunk.

SZABÓ T. ATTILA munkája a kötet szöveganyagának ellenőrzése és nyelvjárási szempontból való véglegesítése. Ezzel kapcsolatban mint külső munkatárs egy véleményezést is adott. A véleményezés egy példányát január végén felküldöttük, a hozzá szükséges kifizetési papírokat mellékeljük.

Ő segítette a gyűjtőnek az anyag tartalom szerinti véglegesítésében, s a gyűjtő jegyzetei alapján elkészítette a szövegekhez fűződő szakmai jegyzeteket. E jegyzetanyag terjedelme 45,5 oldal, azaz 2,5 szerzői ív. Honorálása a XIII. paragrafus 2. pontja alapján / ívenként 800–1800 között / javasoljuk az ívenkénti 1400 lejes kategorizálást.

Szabó T. Attila írta a kötet élén álló bevezető tanulmányt. Terjedelme 2,25 ív /45 oldal/ Honorálása a IV. paragrafus 2. d. alapján, ívenként 900 – 2500 között / javasoljuk az ívenkénti 1800 lejes honorálást.

A kötettel kapcsolatban, a dallamanyagról Jagamas János zenei szakvéleményt adott, s a klisérajzok elkészülésében szakmai ellenőrzést végzett. Amint Szabó T. Attilánál a szövegek, nála a 162 dallam szakmai ellenőrzésének honorálását javasoljuk. A szakvélemény egy példányát s a szükséges iratokat mellékeljük.

Ugyancsak mellékeljük a teljes anyag gépelésére, gépellenőrzésére és előkorrektúrájára vonatkozó kifizetési papírokat is.

Baráti üdvözzel

Dávid Gyula³¹

³⁰ H.C.M.[Hotărârea Consiliului de Miniștri] nr. 632/1957. [A Minisztertanács 632/1957. számú Határozata]. Tabel tarifar [Díjszabási táblázat].

³¹ A levél írójának neve kézírással.

2. sz. levél – Kriterion Irrattár, 34. d. 53-1970. – gépirat

KRITERION KÖNYVKIADÓ
SZERKESZTŐSÉGE
KOLOZSVÁR

Kolozsvár, 1970. május 26.

53-1970³²

KRITERION KÖNYVKIADÓ
Szerkesztőségének
Bukarest

Mellékelten küldjük a KALLÓS ZOLTÁN Balladák könyve még hiányzó anyagait.

1. a kézirat még itt maradt III. példányát.

2. kiegészítéseket, illetve helyettesítendő szövegeket a felküldött két példányhoz / az előszó végleges változata, a 611. lap új szövege.

3. Az idegen nyelvű REZÜMÉ-k román szövegét. Ezzel kapcsolatban kérem, hogy elfogadás után azonnal juttassák vissza, hogy német, orosz és angol nyelvre is lefordíthatassuk.

4. A kötet számára készült 162 darab kottát.

5. A kötet számára beadott 14 darab fényképet. Elképzelésünk szerint ezekből a hátoldalon x-gal megjelölt nyolcat a két fülön kellene elhelyezni. Kérjük azonban az összes képeket visszajuttatni.

6. Végül mellékeljük Szabó T. Attila külső szakreferátumának kifizetésére vonatkozó papírokat. A referátumot annak idején januárban felküldöttem, a kifizetés problémájáról előző levelemben írtam.

Baráti üdvözlettel³³
[Dávid Gyula]

3. sz. levél – Kriterion Irrattár, 34. d. 161-1970. – gépirat

KRITERION KÖNYVKIADÓ
SZERKESZTŐSÉGE
KOLOZSVÁR

Kolozsvár, 1970. szeptember 3.

161³⁴

KRITERION KÖNYVKIADÓ
Szerkesztőségének
BUKAREST

Mellékelten küldöm a BALLADÁK KÖNYVE kiegészítésére a következő anyagokat:

³² A levél száma kézírással.

³³ Aláírás nélkül, mert ez a kolozsvári szerkesztőségben maradt levélmásolat, de a kéziratokra vonatkozó, a bukaresti szerkesztőségbe küldött leveleket a továbbiakban is Dávid Gyula fogalmazta meg és írta alá.

³⁴ A levél száma kézírással.

1. A tartalmi kivonatot román, orosz, német és angol nyelven két-két példányban.
2. Az orosz, német és angol nyelvű fordítások kifizetéséhez szükséges papírokat.
3. A telefonbeszélgetés során jóváhagyott előzetes ismertető füzet részére készült kiadói szöveget és egy kiemelt idézetet Szabó T. Attila bevezetőjéből. Elképzelésünk szerint ezekhez a terjedelmi lehetőségekhez mérten még járulna egy ballada szövege,³⁵ amelyet – a lehető leg-szebbet – a helyhez mérten a sajtó által jóváhagyott szövegből fogjuk kiválasztani.
4. Két fényképet az énekesekről. A kézirattal annak idején leküldött 14 kép közül hetet kaptunk vissza sajtópecséttel. Kérjük, hogy a most leküldött kettővel együtt az ott maradt hetet is küldjék be jóváhagyásra, hogy a fotó-háttér összeállításánál minél több anyagból válogathassunk. Deák Ferenc grafikai elképzelése az ismertető füzetéről most körvonalazódik, de a végleges terv kialakításához a jóváhagyott fényképanyagra és szövegre feltétlen szükség van. Kérjük tehát, hogy az 1., 3. és 4. alatt mellékelt anyagot jóváhagyás után minél hamarabb küldjék vissza, hogy ígéretünkhöz híven ez alkalommal a füzet legalább egy hónappal a könyv megjelenése előtt/ tehát novemberben / kint lehessen.

Baráti üdvözlettel:

[Dávid Gyula]

a) [Kiadói szöveg az ismertető füzet számára]

A közeljövőben megjelenő BALLADÁK KÖNYVE a maga nemében egyedülálló kötettel gazdagítja hazai magyar népköltészeti kiadványaink sorát. 259 népballadát és balladás énekváltozatot tartalmaz /ezek közül 162-t dallammal együtt / első közlésben, ötven moldvai, gyimesi, kalotaszegi és mezőségi településről, 115 énekestől.

Az anyag összegyűjtőjének, KALLÓS ZOLTÁNNAK ez a munkája több mint két évtized eredménye. Persze nem csak ennyi, hiszen a kötet anyagát közel kétezer szöveg és dallam közül válogatta, de még ha csak a kötetbe felvett anyagot tekintjük, akkor is felülmúlja anyaga eredetiségében és gazdagságában az összes eddig megjelent hazai kiadványokat.

A BALLADÁK KÖNYVE a romániai magyar folklór élő kincseit tartalmazza. A népballada különleges helyet foglal el a népköltészet alkotásainak sorában, mert nem pusztán a távolabbi vagy közelebbi múltban megtörtént események költői műbe foglalása, hanem olyan sajátos alkotás, amelyben történelmi vagy népi tapasztalattá tisztul le az egyszeri esemény, s évszázadok során tovább élve, a népköltészetek egymásra hatásának folyamatában gazdagodva egy nép világszemléletének, erkölcsi arculatának kifejezőjévé válik. A most megjelenő kötet minden egyes darabja hiteles tudósítás ebből a népi világból, olyan szuggesztív művészi erővel és gazdagsággal, amelynek révén – túl a gyűjtemény tudományos értékén – minden verskedvelő számára igazi élményt jelent, s ugyanakkor eredeti színekkel gazdagítja romániai magyar nemzetiségünk szellemi arcképét.

A BALLADÁK KÖNYVE sajtó alá rendezésében két neves hazai magyar tudós működött közre:

SZABÓ T. ATTILA gazdagon dokumentált bevezető tanulmányban ismerteti meg a hazai magyar népballadagyűjtés közel másfél százados életútjával, s ugyanő végezte el a szövegek gondozását, és állította össze a kötet jegyzeteit;

³⁵ Az ismertető füzetbe a *Fekete Ren Kata* ballada első két versszaka került.

JAGAMAS JÁNOS népzenekutató az összegyűjtött dallamok válogatásában és sajtó alá rendezésében működött közre.

A BALLADÁK KÖNYVE eredeti kalotaszegi varrottas-motívumok felhasználásával, kézzel varrott mintákat alkalmazó vászonkötésben, méltó kiállításban az ajándékok hónapjára/decemberre/ jelenik meg a KRITERION KÖNYVKIADÓ kiadásában.

Ára kb.lej³⁶

b) RÉSZLET SZABÓ T. ATTILA BEVEZETŐJÉBŐL

„A gyűjtés megindulásakor gyermekifjú Kallós szerencsés választással elsősorban az egyik legismeretlenebb tájon, az Észak-Mezőségen kezdett munkához. Előbb neveltetési helyén, Válaszúton, majd a közeli Kötelend, Magyarszovát, Vajdakamarás, Vice, Visa, illetőleg a valamivel távolabb fekvő Búza, Mezőveresegyháza, Ördögösfüzes, Szépkényerüszentmárton került gyűjtőpontjai közé. Kallós figyelme azonban hamarosan túlterjedt közvetlen gyermekkori környezete határain, és még három alig ismert balladaterületen, a moldvain, a gyimesin és a kalotaszegin folytatta a munkát, sőt a Kalotaszeg egyes területeiről is hozott új anyagot.³⁷ Ilyenformán valóban új, vagy legalábbis eddig csaknem teljesen ismeretlen területeket kapcsolt bele a hazai balladakutatás érdeklődési körébe.

A hazai gyűjtőterület földrajzi határainak kitágításánál is kiemelkedőbb jelentőségű magának a Kallós begyűjtötte³⁸ balladaanyagának elámitó gazdagsága, s ez egyrészt az itt első közlésben megjelenő balladák számát, de legalább ugyanilyen mértékben a balladaváltozatok terjedelmét is jelenti. Nincs, nem csak hazai, hanem egyetlen más magyar balladakiadvány sem, amely egyszerre ennyi és ilyen terjedelmes ismeretlen ballada- és balladaváltozat-énekváltozattal³⁹ gyarapította volna a hazai balladavilágra vonatkozó ismereteinket. Feltűnő, hogy az itt megjelenő anyagban éppen a régebbi stílusú balladák számos változata esetében nem ritka a rendkívüli terjedelmű, megegyesz[er[sic!]] 40-80 szakaszt is magába foglaló darab...

4. sz. levél – Kriterion Irrattár, 34. d. 175-1970. – gépirat

KRITERION KÖNYVKIADÓ
SZERKESZTŐSÉGE
KOLOZSVÁR
Kolozsvár, 1970. szeptember 12.

175⁴⁰

KRITERION KÖNYVKIADÓ
BUKAREST

³⁶ A könyv ára itt nem szerepel, az ismertető füzetben: Ára kb. 60, - lej.

³⁷ A mondatnak a „sőt a Kalotaszeg egyes területeiről is hozott új anyagot” része nem került be az ismertető füzetbe.

³⁸ Az ismertető füzetben *begyűjtötte* helyett *gyűjtötte* szerepel.

³⁹ Az ismertető füzetben *ballada- és balladaváltozat-énekváltozattal* helyett *ballada- és balladás ének változattal* olvasható.

⁴⁰ A levél száma kézírással.

Küldjük a BALLADÁK KÖNYVE címlapmintáját, valamint az asszonyok hivatalos adaitól szóló levelet.

A négy nagykapusi⁴¹ asszony a címlapborítóra kerülő minta kivarrását a következő feltételek mellett vállalja.

1/ A kiadó adja a borítóvásznat, rajta előre nyomva a kívánt mintát, hogy az összes példányokon a minta egysége biztosítható legyen, úgyszintén a pamutot is.

2/ A kalotaszegi írásos minták varrásánál kialakult árak alapján számítva, tekintetbe véve a kivarráshoz szükséges időt és a felhasználásra kerülő cérna mennyiségét, vállalják a minta kivarrását darabonként 3,50 lejtért.

A mi kalkulációinkat azonban úgy kell végeznünk, hogy az asszonyok ezt az összeget az összes adók és illetékek levonása után tisztán kapják meg.

3/ Az előzetes rendelés példányszáma /csak a belföldi rendelés alapján/ 2625. A szükséges „porlás” 75.

A megrendelt mennyiséget a négy asszony egyformán osztja fel egymás között. Mindegyikkel külön kell szerződünk, s a készen kivarrott mennyiséget egyéenként vesszük át.

4/ A nyomda a kész könyv szállítását november 30-ra vállalta, azzal a kikötéssel, hogy november 10-re a teljes mennyiséget kivarrva kapja. Az asszonyok ezt a határidőt – a maguk kb. 650 példányára – azzal a feltétellel vállalták, ha szeptember 20-ig az anyagot megkapják.

Kérjük tehát, hogy legkésőbb szeptember 20-ig, amikor a nyomda a teljes mennyiség előnyomását elvégzi, adjanak végleges választ, hogy a munkát megkezdhessük, és abban semmiféle fennakadás ne legyen.

A költségek tehát a következők:

Munkadíj: 2700 x 3,509450

Könyvkötővászon ?

Varrócérna 3,5 kg x 120 420

A munkadíj adója, levonások ?

A jóváhagyás esetén a szerződéseket itt rögtön kiállítjuk.

Munkatársi üdvözléssel

[Dávid Gyula]

II. Levél és kísérőiratok Kallós Zoltán *Új guzsalyam* mellett című nyomdakész kéziratához

5. sz. levél – Kriterion Irattár, 35. d. 159-1972. – gépirat

KRITERION KÖNYVKIADÓ

SZERKESZTŐSÉGE

KOLOZSVÁR

159⁴²

Kolozsvár, 1972. július 18.

⁴¹ magyar(nagy)kapusi – Kalotaszeg, Kolozs megye; lásd Magyarkapus

⁴² A levél száma kézírással.

KRITERION KÖNYVKIADÓ
Szerkesztőségének
BUKAREST

Mellékelten küldjük Kallós Zoltán kéziratát (ÚJ GUZSALYAM MELLETT) három példányban, nyomdakészen a következő kísérő iratokkal:

- Összesítő vélemény (3 példányban)
  - Fülszöveg (népszerűsítő anyag) 2 példányban
  - Fişa Cărții (1 példányban)
  - Fişa bibliografică (3 példányban)
  - Elfogadási jegyzőkönyv (1 példány)
  - Jagamas János és Murádin László szakvéleményét.
- Kérjük mindkettőt referat științific⁴³ kategóriába sorolni, mivel a kézirat véglegesítésében igen sokat segítettek.
- a szakvéleményekhez, valamint a gépelésekhez szükséges kifizetési papírokat.
  - a kézirat 3 példányához csatoljuk a kiegészítő kottaanyagot, amelynek klisírozható másolatát a jóváhagyott szöveg alapján készítjük el.

A kézirathoz egy képet is teszünk majd, az adatközlő fényképét, amely a Balladák könyve prospektusában megjelent, tehát újrapecsételése nincs szükség.

Baráti üdvözlettel
[Dávid Gyula]

a) Murádin László szakvéleménye

VÉLEMÉNY

Kallós Zoltán Új guzsalyam mellett című
népköltészeti kötetéről

Alulírott, Murádin László, tudományos kutató, az Akadémia kolozsvári nyelvtudományi intézetének tudományos munkatársa, elolvastam Kallós Zoltán fent jelzett gyűjteményét, és ellenőriztem azt a moldvai csángó nyelvjárási hitelesség szempontjából, részben a magnetofonszalagok, részben a kötetgondozó és sajátmagam helyszíni jegyzetei alapján. A szöveg gondos átnézése és a lejegyzésben mutatkozó nyelvjárási következetlenségek kijavítása után a szövegnek olyan változata jelenik meg a kötetben, amely, ha nem is törekszik a nyelvjárási jelenségek pontos fonetikai visszaadására – erre nem is törekedhetik, hisz nem nyelvjárási szövegközlés igényével készül a kötet –, nagyolt átírásnál használt jelöléseivel érzékelteti a laikus olvasó számára az adatközlő által beszélt csángó nyelvjárás legfontosabb sajátosságait, valamint azt is,

⁴³ referat științific = tudományos jelentés

hogyan olyan esettel állunk szemben, amikor a nyelvjárás régebbi, zárt rendszere megbomlóban van, s új elemekkel (pl. a köznyelv, az irodalmi nyelv elemeivel) gazdagodóban.

A szöveget a gondos és szavankénti ellenőrzés után ebben a formában kiadásra alkalmasnak tartom.

Kolozsvár, 1972. július 2.
Murádin László
tudományos kutató
Cluj, Aleea Snagov, nr. 4.

b) Jagamas János szakvéleménye

VÉLEMÉNYEZÉS

Kallós Zoltán Új guzsalyam mellett című munkájáról

Alulírott Jagamas János a fentnevezett munkát átnéztem és kiadásra javaslom.

A zenei anyag kifogástalan, jó és értékes. A lejegyzések megbízhatóak. A kötet szövegrésze: a bevezető, a megjegyzések a szövegről és a dallamról helytállóak és eléggé részletezők. A dallammutató is hiteles.

Ez a jellegű munka – a személyi monográfia – nálunk ritkaságszámba megy, főleg Moldvából, ezért roppant szükségesnek látom a kiadását. Mind tudományos szempontból, mind pedig a népszerűsítés céljából igen szükséges.

Kolozsvár, 1972. július 12.
Jagamas János
sk.

c) Összesítő vélemény

Az ilyenfajta népköltési monográfia a folklorisztika szempontjából rendkívül jelentős műfaj. Kikeresve többszáz adatközlő közül a leggazdagabb anyaggal rendelkezőt, s azt a közös munka révén megteremtődött közvetlen kapcsolat kihasználásával részletekbe menően kikérdezve, a népköltészet kincsét a maga teremtő valóságában sikerül megismerni. Az egyetlen adatközlő ugyanis a maga dal- és dallamanyagával a népköltészetben is mint adott formakincs-csel gazdálkodik, variálja, kombinálja, újrakölti, bővíti, vagy egyéni alkotásokkal gyarapítja. A teljes népköltési anyag ismerete tehát fontos ismeretekkel gazdagítja a folklor tudományt, épp a népköltészet eleven életére vonatkozólag. Azonkívül a gyűjtőnek alkalma van ugyanazt az adatközlőt többször is kikérdezni, ugyanazokat a darabokat többször is – néha nagyobb időközönként – lejegyezni, s így olyan változatokat rögzíthet, amelyek ismét fontos következtetések levonására nyújtanak lehetőséget.

Kallós Zoltán új kötete egy 75 év körüli moldvai csángó „nótafa” teljes anyagát tartalmazza, 1954–1967 közötti gyűjtések és lejegyzések alapján. A kötet 26 balladát tartalmaz – közülük 8-at

egy, 12-öt két, 5-öt három, 1-et négy változatban –, amelyekhez 36 keserves, 58 szerelmi dal, 31 tréfás dal, 11 párosító csatlakozik. A kötetet 63 / az előszóban felhasznált két másik dallammal együtt 65 / dallam egészíti ki. Olyan mennyiségű és minőségű tekintve olyan színvonalú anyag, amely méltán válhat eseménnyé nem csak a népköltészet iránt érdeklődő laikusok, hanem a szakközönség körében is. Annál is inkább, mert ez a dal- és dallamanyag a magyar népköltészet legrégebb rétegét képviseli, s ugyanakkor olyan anyagot, amelyben igen sokoldalúan jelentkezik a magyar és román népköltészet kölcsönhatása.

Kallós Zoltán, akinek érdeme ennek az anyagnak a megörökítése – hiszen az adatközlő 1970-ben meghalt – és sajtó alá rendezése, énekeséről s a gyűjtött anyagról igen érdekes előszóban számol be. Nem kívánja a kötetben közölt anyagot tudományosan értékelni és elemezni – az egyes darabokhoz fűződő jegyzetekben épp csak a legszükségesebb vonásokat említi meg –, viszont igen értékes megfigyeléseket közöl az éneklés körülményeire, magának a népdalnak és balladának az életére vonatkozólag.

A kötetet az egyes darabokhoz fűződő – és már említett – jegyzeteken kívül a szövegek megértését szolgáló magyarázó szójegyzék, zenei és kezdősor mutató egészíti ki.

A dallamanyagot Jagamas János, a kolozsvári Zenekonzervatórium tanára, a szövegek lejegyzését pedig Murádin László nyelvész, akadémiai kutató ellenőrizte.

A kötetet – amelyhez a legszebb darabokból vett részleteket tartalmazó hanglezemzmelléklet is készül, együttműködésben az ELECTRECORD hanglezemzvéállalattal – nyomdakésznek tartjuk és kiadásra ajánljuk.

Kolozsvár, 1972. július 17.

d) Fülszöveg vagy népszerűsítő

A könyvkiadói eseménnyé vált BALLADÁK KÖNYVE után új kötettel jelentkezik Kallós Zoltán, egyik – ahogy ő mondja legkedvesebb – adatközlőjének, a klézsei Miklós Gyurkáné Szályka Rózsának teljes népdal- és balladakincsével.

A BALLADÁK KÖNYVE 259 népballadáját az ország több területéről gyűjtötte. Most, egyetlen adatközlőtől, a változatokat is számítva 51 balladaszöveg, 41 keserves és bujdosóének, 63 szerelmi dal, 32 tréfás dal és 12 párosító kerül az érdeklődő olvasó és a szakközönség elé, függelékül Rózsa néni dallamkincsének legszebb és legjellegzetesebb 65 dallamával.

A vallomásszerű előszóban Kallós Zoltán a következőképpen ír Rózsa néniről: „Elmondhatom, hogy a vele eltöltött időt életem legszebb napjai közé sorolhatom. Mint adatközlő, életem során ő volt gyűjtőútjaim legszebb és legnagyobb élménye. ...Az éneklés élete tartozéka volt. Nagyon sokat énekelt és szívesen énekelt bárkinek. Bizonyosság erre a tőle származó nagy anyag, meg aztán az ő sokat mondó vallomása. „Sze nem es hallgatok soha, mert ha magamra vagyok, alhatnám. Örökké dönnögök valamit. Amég alitom e bubát es, örökké mondok. Máccor iénekelni fogok, s büögésre menen ki. Sz szeretem es iénekelni. Met ha nem tudniék iénekelni, nem es tudom, mi lenne velem.”

Miklós Gyurkáné Szályka Rózsa két éve távozott el az élők sorából. Ki tudja, mennyi kincset vitt még magával. De az, amit hátrahagyott, a fáradhatatlan kutató munkájának eredményeként népköltészetünk kincsestárát gazdagítja. Egy életforma tanúságát hagyta maga után ezekben

a dalokban, s a kötetben, amely most megjelenik, az élő, szüntelenül formálódó, gazdagodó népköltészet világába nyerünk bepillantást.

III. Levél a *Háromszéki népballadák szerkesztésére vonatkozóan*

6. sz. levél – Kriterion Irattár, 35. d. szám nélkül [1973] – gépirat

KRITERION KÖNYVKIADÓ
Szerkesztőségének
Bukarest

SZILÁGYI SÁNDOR részére

Mivel a Háromszéki népballadák-kötettel egyidőben folyik a Jagamas-Faragó-féle Röpülj, madár, röpj!⁴⁴ című népzenei kiadvány szerkesztése is, a kiadói álláspont összehangolása érdekében néhány technikai természetű kérdést megbeszéltem a technikai szerkesztőséggel és a következőket közölték:

1/ A kötetek beosztása – az eddigi módszerét követve – bevezető, szövegek, jegyzetek. A szövegekhez csak a kottaanyag kapcsolódik közvetlenül, minden jegyzet a kötet végére, az egyes dalokhoz kapcsolódó jegyzetekbe, vagy összesített mutatókba, szójegyzékekbe kerül. Az éneklésmódra vagy az énekesekre vonatkozó adatokat szintén a jegyzetbe kell tenni, ugyanide jöjjenek a szövegváltozatokkal kapcsolatos jegyzetek is.

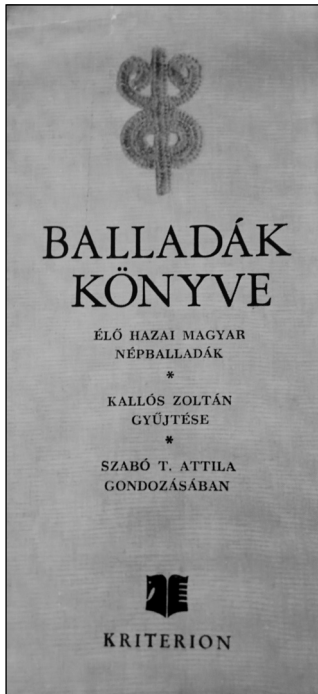
2/ A szövegeket a nyelvjárási sajátosságok érzékeltetésére törekedve, de minden nyelvjárási jel nélkül közöljük. Tehát simulóhang, hosszú és kétpontos, hátulképzett magánhangzók, zárt magánhangzók, csak a normális B₁ lehetőségein belül jelölhetők.

Itt, a Jagamas-Faragóban is ugyanilyen problémák vannak, s ezek kapcsán vetődött fel a kérdés. Jó lenne, ha az Albert Ernőék munkáját is erre lehetne terelni, utólagos technikai komplikációk elkerülése végett.

Baráti üdvözléssel:
[Dávid Gyula]

⁴⁴ A 360 népdalt tartalmazó kötet *Romániai magyar népdalok* címmel jelent meg 1974-ben, Jagamas János és Faragó József szerkesztésében.

Melléklet

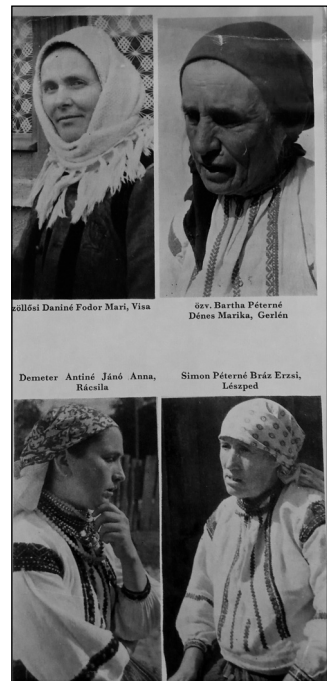
A Balladák könyve előzetes ismertető füzetének első borítója

A leprerellő kinyitva

A leprerellő kinyitva

Az ismertető füzet hátsó borítója

The First Folk Ballad Collections of the Kriterion Publishing House in the Light of Editorial Correspondence

Keywords: Kriterion Publishing House, editorial correspondence, Hungarian folk ballad collections, scientific representation, maintaining local and regional identity

Kriterion Publishing House was founded at the end of 1969 in Bucharest, and its first publications were released in the early 1970s. It was established with the aim of publishing books in the languages of the minorities in Romania, translating Romanian literary works into the language of national minorities, translating books of minority authors into Romanian, promoting intercultural dialogue. The Hungarian department was based in Bucharest and a separate office was operating in Transylvania, at Cluj-Napoca. The present paper offers a selection of letters, editorial correspondence on the subject of publishing Hungarian ballad collections in the early '70s.